

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND

Jaarplan 2027

23 september 2026

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
------------------	----------

A

Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek	10
---	-----------

A.1 Beleidsgerichte informatie	10
---------------------------------------	-----------

A.1.1 Provinciaal Steunpunt Cultureel Erfgoed	10
---	----

A.1.2 Erfgoed als onderdeel van de culturele infrastructuur	14
---	----

A.1.3 Verkenning provinciaal planoverleg Zuid-Holland	14
---	----

A.2 Beleidsgericht onderzoek	15
-------------------------------------	-----------

A.2.1 Immaterieel erfgoed in Zuid-Holland	15
---	----

A.2.2 Weerbaar erfgoed	16
------------------------	----

B

Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties	19
--	-----------

B.1 Verbinden digitale erfgoedcollecties Zuid-Holland	19
--	-----------

B.2 Provinciale Collectie Zuid-Holland	20
---	-----------

C

Debat en reflectie	21
---------------------------	-----------

C.1 Activiteiten en netwerken voor de brede achterban	21
--	-----------

C.1.1 Jaarlijkse Erfgoeddag	21
-----------------------------	----

C.1.2 Jaarlijkse Vrijwilligersdag	21
-----------------------------------	----

C.1.3 Jaarlijkse Netwerkdag Archeologie	22
---	----

C.1.4 Archeologienetwerk Zuid-Holland	22
---------------------------------------	----

C.1.5 Molennetwerk Zuid-Holland	22
---------------------------------	----

C.1.6 Netwerk Agrarisch erfgoed	23
---------------------------------	----

C.1.7 Ondersteuning Historische verenigingen	23
--	----

C.1.8 Vervolg op studiereeks koloniaal erfgoed	24
--	----

C.2 Activiteiten en netwerken voor erfgoedprofessionals	24
--	-----------

C.2.1 Netwerkbijeenkomsten gemeentelijke en regionale archeologen	24
---	----

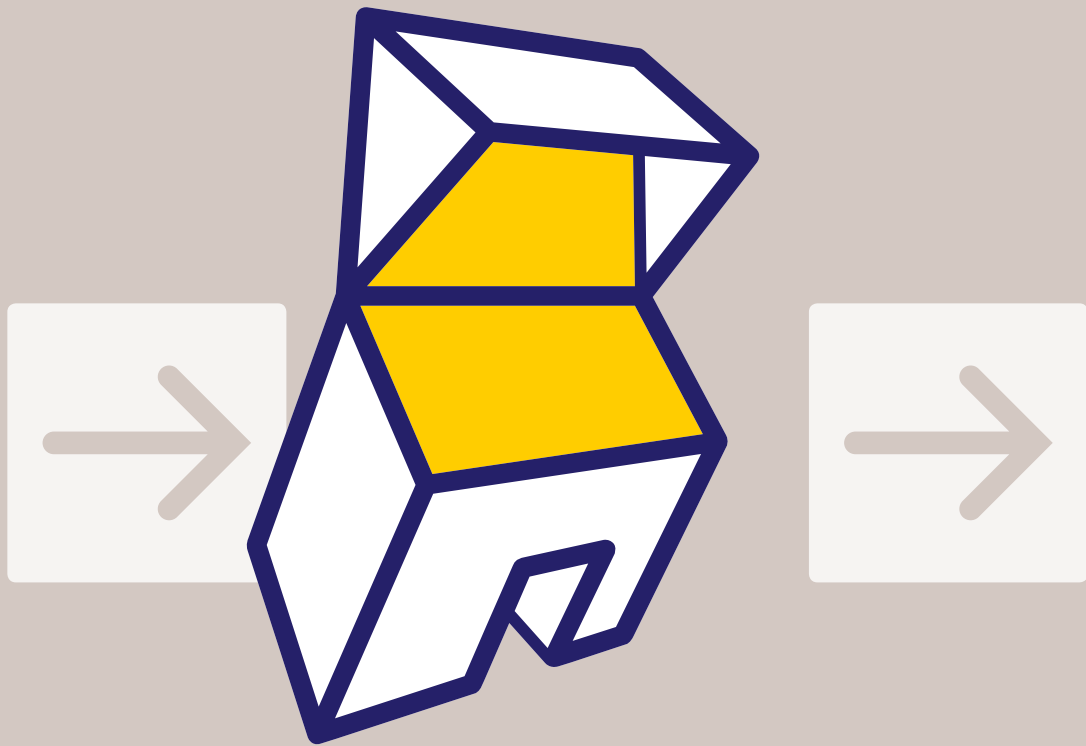
C.2.2 Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen	25
--	----

C.2.3 Museumplatform Zuid-Holland	25
-----------------------------------	----

C.2.4 Deelname externe netwerken	25
----------------------------------	----

C.2.5 Netwerk Religieus Erfgoed	26
---------------------------------	----

D	Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed	27
	D.1 Communicatie en PR-werkzaamheden	27
	D.2 Erfgoedlijnenondersteuning	28
	D.3 Het verhaal van Zuid-Holland vertellen	28
	D.4 Archeologische Kroniek Zuid-Holland	29
E	Deskundigheidsbevordering	30
	E.1 Extra ondersteuning voor erfgoedvrijwilligers	30
	E.2 Erfgoedparticipatieloket	31
	E.3 Erfgoed van, voor en door iedereen	31
	E.4 Cursussen Molennetwerk	32
	E.5 Erfgoededucatie op de erfgoedlijnen	32
	E.6 Overige activiteiten erfgoededucatie	33
	E.7 Basisvoorziening archeologie en publiek Zuid-Holland	34
	E.8 Publieksonderzoek bij kleine en middelgrote erfgoedinstellingen	35
F	Innovatiebudget	37
	F.1 Versterking landelijke ondersteuningsstructuur cultuur- en erfgoedbeoefening (VLIAK)	37
	F.2 Kwartiermaker brede welvaart	38
	F.3 Ervenconsulent	39
G	Monumentenwacht	40
	Bijlage 1: Begroting 2027 Erfgoedhuis Zuid-Holland	42

Voorwoord

Erfgoed om de hoek. Dat was het thema van onze recente Erfgoeddag. En niet zonder reden. Waar je ook bent in de provincie, erfgoed is in alle vormen overal aanwezig. Soms groots en bijzonder, soms meer onopvallend en verweven met ons dagelijks leven. Je hoeft daarom niet ver of soms zelfs helemaal de deur niet uit om met (digitaal) erfgoed bezig te zijn. Juist dit maakt erfgoed zo waardevol. Het verbindt mensen, versterkt gemeenschappen en geeft betekenis aan de plekken waar we wonen, werken en samenleven. Erfgoed laat zien waar we vandaan komen, wat we met elkaar delen en wat we willen doorgeven aan volgende generaties.

In 2027 zetten we als Erfgoedhuis Zuid-Holland verdere stappen in een meer verbindende en regionale aanpak, zonder het lokale uit het oog te verliezen. We brengen erfgoed, beleidsdomeinen en bestaande netwerken nadrukkelijker met elkaar in verbinding en sluiten aan bij de vragen en behoeften uit het veld. Met een kwartiermaker Brede Welvaart versterken we de relatie tussen erfgoed, cultuurbeoefening en maatschappelijke opgaven. Met Sprekend Erfgoed richten we ons op nieuwe Nederlanders en mensen die moeite hebben met taal, zodat zij taallessen in musea kunnen volgen. Ook zetten we de samenwerking met IMC Weekendschool voort, omdat we het belangrijk vinden dat jongeren hun talenten en interesses verder kunnen ontdekken.

Verder richten we ons op actuele thema's die vragen om verbinding, kennisdeling en een gezamenlijke aanpak. Met het programma Weerbaar Erfgoed brengen we weerbaarheid in de breedste zin onder de aandacht. Samen met partners en erfgoedgemeenschappen werken we aan vraagstukken rond klimaatverandering, calamiteitszorg, collectiehulpverlening en digitale veiligheid.

Vanuit het Steunpunt Cultureel Erfgoed Zuid-Holland zetten we daarnaast verder in op vraaggerichte ondersteuning, verbinding en ontwikkeling. In vijf adviesregio's werken we samen met gemeenten aan een sterke, lerende en toekomstbestendige erfgoedsector in Zuid-Holland. Daarbij besteden we zowel aandacht aan een goede uitvoering van wettelijke en bovenwettelijke taken als de verdere ontwikkeling van gemeentelijke erfgoedzorg.

2027 wordt ook een jaar van groei en ontwikkeling voor het Erfgoedhuis. De afgelopen jaren hebben we sommige werkzaamheden met incidentele middelen opgebouwd. Dankzij extra structurele bijdragen van de provincie kunnen we deze nu duurzaam borgen en verder doorontwikkelen. Hierdoor wordt ons bereik verder vergroot en de erfgoedpraktijk blijvend ondersteund, mede in lijn met de ambities van de provincie. Als gevolg hiervan verwachten we dat de organisatiestructuur iets anders ingedeeld wordt.

Dag in dag uit bouwen wij als Erfgoedhuis aan een toekomst waarin we het erfgoed van Zuid-Holland behouden, benutten en beleven. Daarbij kijken we verder dan sectoren en domeinen. We zetten ons in voor een krachtig en duurzaam erfgoedveld, waarin gemeenten, collectiebeherende instellingen, erfgoedorganisaties, vrijwilligers, erfgoedgemeenschappen en inwoners elkaar weten te vinden, te versterken en te inspireren.

Wij kijken ernaar uit om ook komend jaar samen te werken aan een levend erfgoedveld in Zuid-Holland. Samen maken we het mogelijk!

Onze missie

Samen erfgoed behouden, benutten en beleven.

Onze visie

Het Erfgoedhuis is de ondersteuningsinstelling voor de provincie Zuid-Holland en het Zuid-Hollandse erfgoedveld. Wij versterken erfgoed door ondersteuning te bieden, draagvlak te creëren voor beheer en behoud en het verhaal van Zuid-Holland te vertellen aan inwoners en bezoekers van de provincie.

Ons werkveld

Ons werkveld betreft materieel erfgoed (roerend en onroerend) en immaterieel erfgoed, zoals:

- monumenten
- musea
- molens
- historische interieurs
- erfgoedcollecties
- archeologie
- archieven
- culturele tradities en gewoonten
- historische landschappen
- verdedigingswerken
- kastelen
- landgoederen en buitenplaatsen
- industrieel, agrarisch en religieus erfgoed

6

Onze doelgroepen

Beleidsmedewerkers van provincie, gemeenten en waterschappen, erfgoedprofessionals, erfgoedvrijwilligers, leerkrachten, leden van archeologische en historische verenigingen, monumentenbeheerders en –eigenaren, het bredere publiek van erfgoedgeïnteresseerden en daarmee indirect alle inwoners en bezoekers van Zuid-Holland.

Extra structurele middelen

In 2026 heeft de provincie Zuid-Holland vastgesteld dat het Erfgoedhuis structureel extra geld ontvangt om:

- erfgoedtaken uit te voeren en te versterken;
 - de provinciale ambities uit het *Beleidsperspectief Erfgoed en Cultuur* te ondersteunen.
- Dat staat in de Kadernota 2027. In totaal gaat het om 550.000 euro.

Deze middelen zetten we in voor drie samenhangende opgaven:

- 1 digitale erfgoedcollecties verder verbinden en ontsluiten;
- 2 cultuur- en erfgoedbeoefening versterken, waaronder immaterieel erfgoed, jongeren en erfgoedvrijwilligers;
- 3 het communicatie- en materiaalbudget uitbreiden met 55.000 euro.

Hiermee borgen we bestaande activiteiten en bouwen we deze verder uit in lijn met de provinciale ambities. Daarbij ondersteunen we expliciet de beleidslijnen 'Erfgoed en

cultuur toekomstbestendig' en 'Erfgoed en cultuur verbinden', die als rode draad door het provinciale erfgoed- en cultuurbeleid lopen.

Concreet kunnen we hierdoor de datawerkplaats en onze werkzaamheden op het gebied van digitaal erfgoed structureel verankeren. We nemen daarvoor onze datacleaner in dienst en stellen een junior digitaal-erfgoedcoach aan. Daarnaast kunnen we een extra junior werven om ervoor te zorgen dat erfgoedbeoefening, immaterieel erfgoed, jongeren en erfgoedvrijwilligers ook in de toekomst voldoende aandacht krijgen. Ook trekken we een kwartiermaker aan om in kaart te brengen waar de kansen in Zuid-Holland liggen om brede welvaart met erfgoed te verbinden. Tot slot versterken we het communicatieteam met een junior-adviseur.

Met dank aan de provincie Zuid-Holland worden incidentele rijksgefinancierde Faro-programma's vanaf 2027 duurzaam geborgd binnen het team van het Erfgoedhuis. Ondersteuning van erfgoedbeoefenaars in onze provincie wordt daarmee een volwaardige tak van sport dankzij onze provincie. Zij is daarin heel vooruitstrevend te noemen.

Beleidscontext

Aan de grondslag van dit beleidsarme jaarplan ligt in de eerste plaats onze beleidsrijke *Meerjarenbeleidsstrategie Verder met erfgoed (2023-2030)* van het Erfgoedhuis. Daarnaast baseren we onze afwegingen en principes op de volgende documenten:

- het *Beleidsperspectief Erfgoed en Cultuur (2025-2030)* van de provincie Zuid-Holland;
- het *Meerjarig Afsprakenkader (2026-2030)* tussen de Basisvoorziening cultuur en erfgoed en de provincie Zuid-Holland;
- de *Herziening van het Omgevingsbeleid (2025)*;
- de *Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening (2025-2028)* tussen het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Leeswijzer

In dit jaarplan geven we een opsomming van de activiteiten die behoren tot de reguliere werkzaamheden, de lijnactiviteiten en de programma's die over meerdere jaren lopen en inhoudelijk niet wijzigen. Bij elke activiteit beschrijven we onze voorgenomen prestaties. We nemen alleen een beschrijving op als we van plan zijn nieuwe activiteiten te ontplooiën of andere accenten te leggen binnen bestaande activiteiten.

De indeling van de jaarplannen van het Erfgoedhuis sluit aan op de landelijk erkende functies van een effectieve ondersteuningsstructuur. Deze vijf functies hebben we uitgebreid met paragrafen die gaan over innovatie en de werkzaamheden van de Monumentenwacht Zuid-Holland. Daarmee komen we tot de volgende indeling:

- A** Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek
- B** Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties
- C** Debat en reflectie
- D** Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed
- E** Deskundigheidsbevordering
- F** Innovatie
- G** Monumentenwacht Zuid-Holland

Ureninzet en uurtarief

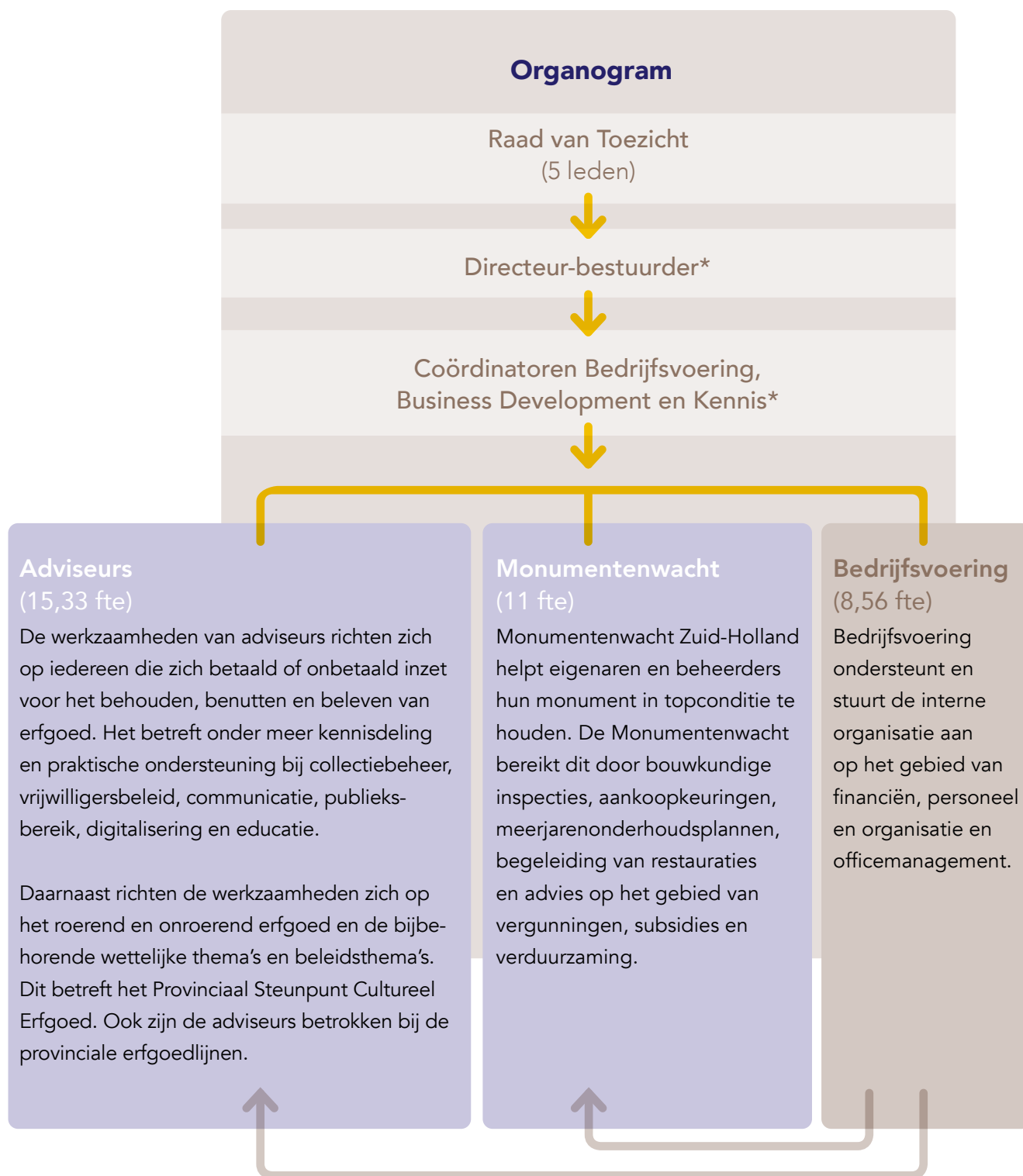
Het Erfgoedhuis heeft in 2027 22.239 uren beschikbaar voor werkzaamheden voor de provincie Zuid-Holland. Dit is de boekjaarsubsidie. Het Erfgoedhuis werkt met één vast uurtarief van 114 euro per uur.

Hierna laten we zien hoe we de beschikbare uren verdelen over de vijf ondersteuningsfuncties. Onder F staat de benodigde extra innovatieruimte en onder G de werkzaamheden van de Monumentenwacht Zuid-Holland.

Begroting uren en materiaalbudget boekjaarsubsidie	Ingediende begroting		
	Aantal uur*	Aantal euro's (uurtarief € 114)	Benodigd (materiaal) budget
A Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek	4.674	€ 532.836	€ 89.500
B Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties	3.614	€ 411.996	€ 33.500
C Debat en reflectie	2.888	€ 329.232	€ 90.000
D Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed	5.816	€ 663.024	€ 90.000
E Deskundigheidsbevordering	4.365	€ 497.610	€ 78.000
F Innovatieruimte	882	€ 100.548	€ 3.727
Subtotalen	22.239	€ 2.535.246	€ 384.727
G Exploitatiesubsidie Monumentenwacht			€ 165.445
Totaal			€ 3.085.418

* Dit zijn de geschatte uren van onze adviseurs. Daarbovenop komt een opslag voor overhead vanuit de afdeling bedrijfsvoering (directie, projectondersteuning en financiën).

* Het aantal fte van de directeur-bestuurder is opgenomen in het aantal fte van bedrijfsvoering.
Het aantal fte van de coördinatoren is verwerkt in het aantal fte van adviseurs en bedrijfsvoering.

Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek

10

A.1 BELEIDSGERICHTE INFORMATIE

A.1.1 Provinciaal Steunpunt Cultureel Erfgoed

Het Provinciaal Steunpunt Cultureel Erfgoed ondersteunt de vijftig Zuid-Hollandse gemeenten bij het uitvoeren van hun erfgoedtaken. Het gaat dan zowel om wettelijke als om bovenwettelijke taken. Vanuit vijf adviesregio's onderhouden we duurzame contacten met gemeenten, deelt we kennis met betrokken overheden en erfgoedpartners, stimuleren we kennisuitwisseling en dragen we bij aan een sterke erfgoedpraktijk in Zuid-Holland.

De maatschappelijke en bestuurlijke context waarin gemeenten opereren verandert voortdurend. Dat zorgt ervoor dat het Provinciale Steunpunt flexibel moet opereren en steeds nauw betrokken moet zijn bij alles wat er speelt bij gemeenten. Erfgoed staat daarbij niet langer op zichzelf, maar speelt een steeds grotere rol binnen bredere maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, klimaatadaptatie en de kwaliteit van de leefomgeving. Tegelijkertijd is erfgoed verbonden met andere beleidsdomeinen, waaronder ruimtelijke ordening, toerisme, economie en het sociaal domein. Nieuwe wet- en regelgeving, een veranderende samenleving en capaciteitsvraagstukken vragen veel van gemeenten en behoeven aanvullende ondersteuning van het Steunpunt.

In 2027 hebben alle provinciale Steunpunten eenmalig een extra impuls van 50.000 euro ontvangen vanuit het programma Erfgoed & Overheid. Dit materiaalbudget zetten wij in om:

- het erfgoeddashboard te ontwikkelen;
- te verkennen of er weer een provinciaal (bouw)planoverleg kan komen;
- kennisdossiers te schrijven en te laten schrijven;
- extra werkateliers met inhuur van specialisten te organiseren.

Om gemeenten hierbij optimaal te ondersteunen richten we ons in 2027 op zes samenhangende ontwikkellijnen.

1 Ondersteunen

Het Steunpunt is als helpdesk voor erfgoedbeleid een belangrijk aanspreekpunt voor gemeenten binnen de provincie. We helpen gemeenten bij zowel dagelijkse vragen als complexe beleids- en uitvoeringsvraagstukken. Dat doen we door advies te geven, te begeleiden en ondersteuning op maat te bieden.

2 Verbinden en leren

Kennisuitwisseling vormt een belangrijke basis voor een sterke erfgoedpraktijk. Om te beginnen stimuleert het Steunpunt dat gemeenten samenwerken, hun kennis verder ontwikkelen en ervaringen uitwisselen. Het gaat dan zowel om gemeenten onderling, als om de interne organisatie van beleidsmedewerkers, middenmanagement en bestuur. Dat bereikt het Steunpunt via regiobijeenkomsten, werkateliers en andere vormen van gezamenlijk leren. Daarnaast zoekt het Steunpunt deze samenwerking op provinciaal niveau, met het Rijk en andere belangrijke organisaties en erfgoedpartners.

3 Online kennisdeling en ontsluiting

Het Steunpunt versterkt de digitale dienstverlening met een online kennisbank. Daarin vinden gebruikers praktijkvoorbeelden, kennisdossiers, handreikingen en actuele informatie. Daarnaast verspreidt het Steunpunt kennis via mailings, sociale media en andere communicatiekanalen. De kennisproducten van het Steunpunt worden waar mogelijk ook verspreid via landelijke kennisplatforms zoals de OPEN kennisbank en het Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed (NSCE). Hiermee wordt kennis niet alleen beter vindbaar en toepasbaar voor gemeenten, maar versterken we ook de uitwisseling binnen het erfgoedveld.

4 Draagvlak en positionering

Het Steunpunt versterkt het bestuurlijke en organisatorische draagvlak voor erfgoed. Door erfgoed nadrukkelijk te verbinden met andere beleidsvelden en maatschappelijke opgaven laten we zien hoe erfgoed kan bijdragen aan actuele maatschappelijke vraagstukken, wettelijke verplichtingen en gemeentelijke ambities.

5 Monitoren en ontwikkelen

Om gemeenten beter te ondersteunen werkt het Steunpunt aan meer inzicht in de Zuid-Hollandse erfgoedpraktijk. We willen trends signaleren, gericht ondersteunen en fungeren als geheugen van het gemeentelijk erfgoedbeleid in Zuid-Holland. Daarbij verkennen we hoe we de belangrijkste beschikbare erfgoedgegevens kunnen samenbrengen in een provinciaal dashboard. Bij deze ontwikkeling werken we nauw samen met gemeenten, de provincie Zuid-Holland, het Rijk en het Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed (NSCE).

6 Participeren en betrekken

Participatie neemt terecht een steeds belangrijkere plaats in binnen het erfgoedveld. Het Steunpunt ondersteunt gemeenten bij vraagstukken rondom erfgoedparticipatie en het Verdrag van Faro en de Omgevingswet. Zo dragen we bij aan de ontwikkeling van een erfgoedpraktijk waarin inwoners, erfgoedgemeenschappen en overheden erfgoed en beleid samen vormgeven.

KARAKTERISTIEK	Structureel
GRONDSLAG	Convenant 2012 tussen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) (bekrachtiging van afspraken gemaakt in 2001)
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland en beleidsoverleg met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, provincie Zuid-Holland en kennisorganisatie Dorp, Stad en Land.
DOELGROEP	Zuid-Hollandse gemeenten (primair), initiatiefnemers en erfgoedorganisaties (secundair)
DOEL	Communityvorming en met name kleine en middelgrote Zuid-Hollandse gemeenten ondersteunen op het gebied van erfgoed
PRESTATIES	 A Aanspreekpunt voor gemeenten: helpdesk en platform B Werkbezoeken aan Zuid-Hollandse gemeenten (doorlopend en indien gewenst) C Twee provinciebrede kennis- en netwerkbijeenkomsten voor gemeenteambtenaren D Regiobijeenkomsten voor (erfgoed)ambtenaren E Werkateliers F Draagvlak en positionering van erfgoed binnen gemeenten G Ontwikkeling erfgoeddashboard

SPECIFICATIE

| A | Aanspreekpunt voor gemeenten: helpdesk en platform

Het Steunpunt blijft een belangrijk aanspreekpunt voor gemeenten bij erfgoedvraagstukken. Gemeenten kunnen hier terecht voor advies over wettelijke en bovenwettelijke erfgoedtaken, beleidsontwikkeling, ruimtelijke initiatieven, participatievraagstukken en andere actuele ontwikkelingen binnen het erfgoedveld. Waar nodig leveren we maatwerk of verwijzen we naar gespecialiseerde partners.

| B | Werkbezoeken aan Zuid-Hollandse gemeenten

We leggen een werkbezoek af in gemeenten waar personeelsswisselingen zijn geweest, nieuwe vraagstukken spelen of behoefte bestaat om verder af te stemmen.

| C | Twee provinciebrede kennis- en netwerkbijeenkomsten voor gemeenteambtenaren

Jaarlijks organiseert het Steunpunt twee provinciebrede bijeenkomsten rondom actuele erfgoedthema's. We stemmen de vorm af op het thema en de behoeften van gemeenten. Voorbeelden zijn kennisdagen, themabijeenkomsten, lunchsessies, webinars of presentaties. Daarbij leggen we waar relevant de verbinding met andere beleidsdomeinen.

Soms kiezen we voor excursies, bustours en andere praktijkgerichte bijeenkomsten, in plaats van de reguliere kennisbijeenkomsten. Door erfgoedlocaties en projecten samen te bezoeken verbinden we erfgoedbeleid en de praktijk. Dit is erg inspirerend voor beleidsmedewerkers, bestuurders en andere betrokkenen.

| D | Regiobijeenkomsten voor (erfgoed)ambtenaren

In iedere adviesregio organiseren we ten minste één regiobijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen de deelnemers kennis uit, netwerken ze en bespreken ze regionale vraagstukken. We halen de onderwerpen op tijdens werkbezoeken, via de helpdesk en vanuit actuele ontwikkelingen binnen gemeenten.

| E | Werkateliers

Aanvullend op de regiobijeenkomsten organiseert het Steunpunt werkateliers waarin gemeenten samenwerken aan concrete vraagstukken en casuïstiek. Waar relevant betrekken we ook medewerkers uit andere beleidsdomeinen om integraal werken te stimuleren. We leggen de opbrengsten vast en delen deze via de kennisbank.

| F | Draagvlak en positionering van erfgoed binnen gemeenten

Het Steunpunt ondersteunt gemeenten om het bestuurlijk, ambtelijk en organisatorisch draagvlak voor erfgoed te versterken. Dit gebeurt onder meer door gesprekken te voeren met bestuurders, management en beleidsmedewerkers over de rol van erfgoed binnen gemeentelijke opgaven. Afhankelijk van de behoefte kunnen deze gesprekken worden aangevuld met wethoudergesprekken, werkateliers, excursies of inspiratiesessies.

| G | Ontwikkeling erfgoeddashboard

Om gemeenten te ondersteunen bekijkt het Steunpunt hoe we beschikbare erfgoedgegevens beter toegankelijk en toepasbaar kunnen maken. Daarbij verkennen we de mogelijkheden voor een erfgoeddashboard dat we provinciaal én intern kunnen gebruiken. Daarin komen vanaf 2027 de bestaande gegevens uit onder meer landelijke,

provinciale en gemeentelijke bronnen. Het uitgangspunt is dat gemeenten niet worden belast met extra verplichtingen om erfgoed te monitoren. In plaats daarvan maken we zoveel mogelijk gebruik van al beschikbare informatie en de inzichten uit de reguliere contacten tussen gemeenten en het Steunpunt.

A.1.2 Erfgoed als onderdeel van de culturele infrastructuur

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland en Kunstgebouw
DOELGROEP	Beleidsmedewerkers erfgoed en cultuur van Zuid-Hollandse gemeenten en provincie Zuid-Holland
DOEL	Communityvorming
PRESTATIES	Een netwerkbijeenkomst met een integraal programma voor wethouders en ambtenaren erfgoed en cultuur

14

A.1.3 Verkenning provinciaal planoverleg Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland, Rijksdienst voor het cultureel erfgoed, Dorp Stad en Land, gemeenten en het Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed (NSCE)
DOELGROEP	Beleidsmedewerkers erfgoed
DOEL	Verkennen of en onder welke voorwaarden een provinciaal planoverleg voor erfgoed opnieuw kan worden ingericht
PRESTATIES	Een gedragen verkenning als basis voor besluitvorming over het al dan niet opnieuw inrichten van een provinciaal planoverleg erfgoed in Zuid-Holland. We beschrijven hierin ook de benodigde kaders, rollen, randvoorwaarden en organisatorische uitgangspunten

SPECIFICATIE

In verschillende provincies bestaat een zogenoemd planoverleg waarin gemeenten, de provincie, het Rijk, adviseurs en andere betrokken partners gezamenlijk complexe plannen rondom rijksmonumenten bespreken. Ook in Zuid-Holland heeft in het verleden een provinciaal planoverleg bestaan. Om diverse redenen is dit overleg beëindigd.

De provincie heeft aangegeven de mogelijkheden voor een nieuw planoverleg te willen verkennen en heeft deze vraag bij het Steunpunt neergelegd. In 2027 verkennen we daarom of en op welke wijze een provinciaal planoverleg opnieuw van toegevoegde

waarde kan zijn voor Zuid-Holland. Daarvoor werken we samen met gemeenten, provincie Zuid-Holland, Dorp, Stad & Land, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en andere betrokken partijen.

Tijdens de verkenning onderzoeken we onder andere:

- welke behoeften er bestaan bij gemeenten en andere partners;
- voor welke typen plannen of vraagstukken een overleg meerwaarde biedt;
- hoe we integrale advisering vanuit erfgoed, stedenbouw, landschap, architectuur en ruimtelijke kwaliteit kunnen organiseren;
- of een eventueel toekomstig planoverleg zich uitsluitend moet richten op rijksmonumenten, of ook op andere erfgoed- en ruimtelijke kwaliteitsvraagstukken;
- hoe een eventuele overlegstructuur zich verhoudt tot bestaande overlegtafels, adviesprocessen en samenwerkingsverbanden;
- welke rollen, taken en verantwoordelijkheden de betrokken partijen hebben;
- hoe we gemeenten, adviseurs en initiatiefnemers optimaal kunnen betrekken;
- welke voorwaarden nodig zijn voor een duurzaam, effectief en breed gedragen overleg.

De verkenning richt zich nadrukkelijk op het ontwikkelen van een overlegvorm die aansluit bij de behoeften van gemeenten en partners, geen onnodige extra overlegdruk veroorzaakt en een duidelijke aanvulling vormt op bestaande structuren.

15

A.2 BELEIDSGERICHT ONDERZOEK

A.2.1 Immaterieel erfgoed in Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Erfgoedorganisaties, erfgoedgemeenschappen en gemeenten
DOEL	Het netwerk van erfgoedgemeenschappen uitbreiden en het belang van immaterieel erfgoed bij Zuid-Hollandse gemeenten uitdragen

SPECIFICATIE

In 2027 bouwen we verder aan ons netwerk van erfgoedgemeenschappen en ondersteunen we gemeenschappen die zich actief inzetten om hun erfgoed te borgen en door te geven. Dat betreft zowel gemeenschappen die verbonden zijn aan de erfgoedlijnen als gemeenschappen die extra drempels ervaren bij het zichtbaar maken, doorgeven en borgen van hun tradities, verhalen, kennis en ambachten. Daarvoor kunnen historische, culturele of sociaal-maatschappelijke redenen zijn. Daarbij zoeken we nadrukkelijk de verbinding richting gemeenten en stemmen we af met het provinciale Steunpunt.

Daarnaast besteden we aandacht aan de collecties van deze gemeenschappen en van particulieren. Het gaat hierbij om objecten en verzamelingen die niet in een museum worden beheerd of tentoongesteld, maar die een belangrijke rol spelen binnen een gemeenschap, traditie of erfgoedpraktijk en soms zelfs nog worden gebruikt. Denk aan oude objecten die mensen gebruiken bij rituelen en tradities. Het Erfgoedhuis ondersteunt erfgoedbeoefenaars bij het behoud en beheer van deze collecties. Daarom bieden we specifiek voor deze doelgroep de tweedaagse cursus *Meer over Materialen* aan. Daarin doen deelnemers praktische kennis op over het duurzaam beheren van hun erfgoed.

A.2.2 Weerbaar erfgoed

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland, OPEN, ministerie van OCW (Taskforce Veilig Erfgoed)
DOELGROEP	Erfgoedprofessionals, beleidsmedewerkers gemeenten, vrijwilligers, politie, brandweer en veiligheidsregio's, collectiebeherende instellingen en erfgoedinstellingen in Zuid-Holland
DOEL	Het Zuid-Hollandse erfgoedveld weerbaarder maken tegen de gevolgen van onder andere klimaat en hybride oorlogsvoering
PRESTATIES	 A Opzetten van een veiligheidsnetwerk voor cultureel erfgoed B Verkennen van de kansen op het snijvlak van klimaat en publiek C Ondersteunen van gemeenten bij de borging van erfgoed in klimaatopgaven (ruimtelijk beleid) en een verkenning van eventuele vervolgstappen op de klimaatrisicoscan D Versterken van kennis en bewustwording rondom veiligheid van digitaal en roerend erfgoed

SPECIFICATIE

Samen met collega-instellingen binnen OPEN werkte het Erfgoedhuis in 2025 en 2026 aan initiatieven op het onderwerp veilig- en weerbaarheid in relatie tot erfgoed. Zo hebben we bijvoorbeeld een webinarreeks rond collectiehulpverlening ontwikkeld getiteld *Collectie in bewaring*. Ook hebben we gestimuleerd dat collectiebeherende instellingen met elkaar netwerken vormen. Aanleiding was de hevige regenval in Limburg in de zomer van 2021, die zorgde voor ernstige (water)schade aan monumenten, collecties en historische landschappen.

Sinds 2026 brengen we de verschillende initiatieven op dit onderwerp samen in een programma Weerbaar Erfgoed. Op deze manier spelen we in op de urgente vraagstukken die spelen binnen de erfgoedsector. Dat is niet alleen klimaatverandering, maar

ook de dreiging en impact van hybride oorlogsvoering. We zetten het programma in 2027 verder langs de volgende lijnen:

| A | Opzetten van een veiligheidsnetwerk voor cultureel erfgoed

Militaire en hybride dreigingen nemen toe en hebben ook gevolgen voor erfgoed. In 2024 heeft de minister van OCW daarom de Taskforce Veilig Erfgoed in het leven geroepen om de erfgoedsector beter weerbaar te maken. Dit laatste gebeurt door een gezamenlijke inspanning van overheden (het ministerie van OCW, ministerie van Defensie en ministerie van Justitie en Veiligheid) en de erfgoedsector zelf.

De werkgroep netwerkvorming van de Taskforce Veilig Erfgoed heeft aan OPEN gevraagd via de erfgoedhuizen een veiligheidsnetwerk voor cultureel erfgoed op te zetten. Dit netwerk omvat de erfgoeddomeinen monumenten, archeologie, musea en archieven. De bedoeling is dat er in elke veiligheidsregio één Point of Contact (PoC) voor cultureel erfgoed wordt aangewezen. Dit PoC is het aanspreekpunt voor de betreffende veiligheidsregio. Zuid-Holland heeft vier veiligheidsregio's: Rijnland, Hollands Midden, Haaglanden en Rijnmond.

| B | Verkennen van de kansen op het snijvlak van klimaat en publiek

Klimaatverandering is een urgent thema binnen het erfgoedveld. Erfgoedhuis Zuid-Holland bracht eerder klimaatrisico's voor erfgoed in kaart. Een belangrijke vervolgstap is dat we de bewustwording vergroten en het gesprek verbreden, niet alleen met erfgoedprofessionals, maar ook met vrijwilligers en publiek. Erfgoedlocaties spelen hierin een sleutelrol: zij zijn kwetsbaar voor klimaatverandering en bieden tegelijk een plek voor reflectie en dialoog.

In 2026 hebben we een verkenning uitgevoerd naar de wensen en behoeften rond dit thema. Op basis hiervan ontwikkelen we in 2027 een trainingsreeks waarin beheerders van erfgoedlocaties werken aan hun kennis over klimaatverandering, de impact op hun erfgoed en de communicatie en verbeelding van klimaatverandering naar bezoekers. Samen met experts volgen deelnemers ongeveer vier modules, die uitmonden in een op maat gemaakt plan voor klimaatcommunicatie en/of -verbeelding op hun locatie. Het Erfgoedhuis deelt de opgedane inzichten, tools en handvatten via de kennisbank.

| C | Klimaat in gemeentelijk erfgoedbeleid: ondersteuning voor beleidsmedewerkers

In 2024 zijn de klimaatrisico's voor erfgoed in de provincie Zuid-Holland in kaart gebracht door middel van een quickscan. Beleidsmedewerkers hebben in het verlengde daarvan behoefte aan een praktische verkenning hoe zij erfgoed in de toekomst integraal kunnen mee- en afwegen bij beleidsmatige keuzes rondom (klimaat)opgaven. In 2027 ondersteunen we daarom opnieuw gemeenten bij vraagstukken rondom weerbaarheid, klimaat en erfgoed. Hierbij werken we ook samen met partners zoals de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Platform Klimaat en Erfgoed en de provincie.

| D | Versterken van kennis en bewustwording rondom veiligheid van digitaal en roerend erfgoed

De erfgoedsector digitaliseert in rap tempo. Dit biedt kansen, zoals het delen van de digitale collectie met een breed publiek. Ook biedt het risico's zoals:

- criminelen die gegevens ontfutselen (phishing);
- gegevens die op straat komen te liggen (datalekken); of
- computers die vergrendeld worden zodat er geen toegang meer is tot het systeem ('gijzelsoftware', ransomware).

Daarnaast wordt in de huidige periode van geopolitieke spanningen hybride oorlogvoering steeds vaker ingezet. Dat leidt tot verhoogde risico's voor de digitale erfgoedinfrastructuur. Hybride oorlogvoering kan ertoe leiden dat collectie- en onderzoeksdata niet meer toegankelijk zijn en de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar komt. Ook kunnen er issues ontstaan met betrekking tot vertrouwen.

We organiseren in 2027 een cursus om bewustwording rondom het thema cyberveiligheid in de volle breedte te versterken, aangevuld met praktische handvatten en tools. Daarnaast besteden we aandacht aan collectiehulpverlening in de vorm van een cursus of adviezen op maat. Tot slot gaan we ook in 2027 verder met de eerdergenoemde webinarreeks Collectie in Bewaring.

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
A Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek	4.674	€ 89.500

Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties

19

B.1 VERBINDEN DIGITALE ERFGOEDCOLLECTIES ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland, het Cultuurfonds Zuid-Holland, Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE)
DOELGROEP	Erfgoedorganisaties, -gemeenschappen en particulieren in Zuid-Holland
DOEL	Advies en ondersteuning, communityvorming en kennis en vaardigheden versterken om in lijn met de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed te werken. Hiermee dragen we bij aan een netwerk van verbonden Zuid-Hollandse collecties en verhalen, met de gebruiker als uitgangspunt
PRESTATIES	 A Advies op maat en ondersteuning bieden bij het opstellen van een informatie(beleids)plan als basis van een digitale collectiedienstverlening: • Datawerkplaats opzetten om datakwaliteit te verbeteren en digitale collecties te verbinden • Ontwikkelen netwerk <i>Koplopers</i> van organisaties die volgens de principes van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed werken

- | **B** | Negen een- of meerdaagse cursussen organiseren en twee kennisproducten ontwikkelen
- | **C** | Onderzoek doen naar de stand van zaken rondom de digitalisering van erfgoedcollecties in Zuid-Holland (1-meting na 2023)
- | **D** | Onderzoek en doorontwikkeling van het platform *Geschiedenis van Zuid-Holland* volgens de principes van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed voor het verbinden van verhalen en collecties

B.2 ARCHEOLOGIEHUIS ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	De provincie-archivaris
DOELGROEP	Erfgoedorganisaties, onderzoekers en particulieren
DOEL	Zichtbaarheid van de provinciale collectie versterken
PRESTATIE	Een bijeenkomst, bijvoorbeeld in de vorm van een studiemiddag, masterclass of rondleiding

20

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
B Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties	3.614	€ 33.500

Debat en reflectie

21

C.1 ACTIVITEITEN EN NETWERKEN VOOR DE BREDE ACHTERBAN

C.1.1 Jaarlijkse Erfgoeddag

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Erfgoedbetrokkenen en geïnteresseerden uit Zuid-Holland
DOEL	De achterban van het Erfgoedhuis informeren en enthousiasmeren
PRESTATIES	Een inspirerende dag voor erfgoedprofessionals, –vrijwilligers en –studenten

C.1.2 Jaarlijkse Vrijwilligersdag

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Zuid-Hollands Landschap – De Groene Motor
DOELGROEP	Erfgoed- en groenvrijwilligers binnen de provincie Zuid-Holland

DOEL	Groen- en erfgoedvrijwilligers in het zonnetje zetten
PRESTATIE	Een geheel verzorgde dag vol erfgoed- en groenactiviteiten

C.1.3 Jaarlijkse Netwerkdag Archeologie

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Inwoners en organisaties die betrokken zijn bij of belangstelling hebben voor archeologie en archeologisch erfgoed in Zuid-Holland. Daaronder vallen ook vrijwilligers, erfgoedprofessionals, historische verenigingen, studenten, jongeren en jonge professionals
DOEL	Delen en uitwisselen van kennis rond een actueel archeologisch thema
PRESTATIES	Een netwerkdag, bijvoorbeeld in de vorm van een excursie, werksessie en/of lezingen of een combinatie hiervan

C.1.4 Archeologienetwerk Zuid-Holland

22

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Inwoners, erfgoedgemeenschappen en organisaties die betrokken zijn bij of belangstelling hebben voor archeologie en archeologisch erfgoed in Zuid-Holland. Daaronder vallen ook vrijwilligers, erfgoedprofessionals, historische verenigingen, studenten, jongeren en jonge professionals
DOEL	Een netwerk vormen en kennis delen
PRESTATIES	Twee bijeenkomsten: • één netwerkbijeenkomst waarbij het brede archeologienetwerk in Zuid-Holland ruimte heeft om thema's aan te dragen • één netwerkbijeenkomst gecombineerd met eventuele andere domeinen en velden, waaronder historische verenigingen (zie ook C.1.7)

C.1.5 Molennetwerk Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Bestuurders en eigenaren van molens, (vrijwillige) molenaars, molen-gidsen en andere vrijwilligers betrokken bij molens

DOEL	Een netwerk vormen, kennis delen, promotie voeren, onderzoek doen en faciliteren van interactie
PRESTATIES	 A Een netwerkdag en een themabijeenkomst B Publiceren van nieuws en actualiteiten via de website, nieuwsbrief en social media C Het molenveld ondersteunen en adviezen op maat geven D (Het stimuleren van) onderzoek aan de hand van de onderzoeksagenda die het Erfgoedhuis samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft opgesteld. Daarbij geven we speciale aandacht aan interieurs en roerend erfgoed

C.1.6 Netwerk agrarisch erfgoed

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Provinciaal medewerker met agrarisch erfgoed in portefeuille
DOELGROEP	Eigenaren en beheerders van agrarisch erfgoed
DOEL	Een netwerk onderhouden en uitbreiden, en kennis delen
PRESTATIE	Een netwerkbijeenkomst rond een actueel onderwerp binnen het agrarisch erfgoed

23

C.1.7 Ondersteuning historische verenigingen

Er bestaan in Zuid-Holland zo'n 120 historische verenigingen. Leden van historische verenigingen kunnen op verschillende punten ondersteuning gebruiken.

Voorbeelden zijn:

- de zorg voor hun collectie verbeteren;
- beter contact met gemeenten en andere verenigingen stimuleren; of
- nieuwe bestuursvormen verkennen die de duurzaamheid van de verenigingen ten goede komt.

Naast ondersteuning en contact op reguliere basis, werken we in 2027 ook verder aan het project *Samen het verhaal* in waarbij we (stads)gidsen ondersteunen om te werken aan een nieuwe manier van rondleiden.

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Historische verenigingen, lokale gemeenschappen en gemeenten
DOEL	Ondersteuning bieden aan historische verenigingen
PRESTATIES	 A Contact onderhouden met en monitoren van behoeften van historische verenigingen

- | B | Afhankelijk van de behoefte. Denk aan een bijeenkomst organiseren samen met archeologische verenigingen, een cursus geven, een handreiking opstellen of een klein pilotproject uitvoeren
- | C | Voor het tweede jaar het project Samen het verhaal in uitvoeren

C.1.8 Vervolg op studiereeks koloniaal erfgoed

KARAKTERISTIEK	Karakteristiek Programma
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Gemeenteambtenaren, erfgoed- en onderwijsinstellingen, eigenaren en betrokkenen bij monumentale panden die een link hebben met het koloniale verleden
DOEL	Meerstemmigheid en participatie bevorderen bij de omgang met koloniaal erfgoed en bestaande erfgoedinitiatieven verbinden met dit thema
PRESTATIES	- A Koloniaal erfgoed integreren in een of meer van de te organiseren bijeenkomsten - B Projectideeën voor de erfgoedlijnen verder aanjagen en ondersteunen

SPECIFICATIE

Het Erfgoedhuis blijft zich inzetten voor het erfgoed van het koloniale en slavernij-verleden. Dit thema blijft namelijk ondanks de toegenomen aandacht om verschillende redenen kwetsbaar. Daarnaast is het onzeker of de aandacht voor dit erfgoed in de toekomst blijft bestaan, terwijl het een onmiskenbaar onderdeel is van het verhaal van Zuid-Holland. Aanknopingspunten worden gezocht binnen lopende programma's (zoals [D.3](#) en [E.2](#)) en bij externe initiatieven, waaronder Draden van ons Nederlandse slavernijverleden in Zuid-Holland. Ook kijken we of we dit thema kunnen verankeren binnen provinciale erfgoedlijnen, met de Landgoederenzone als logisch startpunt. Doel is blijvende aandacht, netwerkvorming en het ontwikkelen van nieuwe projecten en samenwerkingen.

C.2 ACTIVITEITEN EN NETWERKEN VOOR ERFGOEDPROFESSIONALS

C.2.1 Netwerkbijeenkomsten gemeentelijke en regionale archeologen

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland

DOELGROEP	Gemeentelijke en regionale archeologen
DOEL	Kennis delen en interactie tussen de archeologen bevorderen
PRESTATIES	Drie netwerkbijeenkomsten

C.2.2 Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Bestuur van de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen (KZHA)
DOELGROEP	Bestuur en leden van de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen
DOEL	De KZHA faciliteren
PRESTATIES	Het bestuur ondersteunen bij de organisatie van de bestuursvergaderingen, algemene ledenvergadering en kennisbijeenkomsten

C.2.3 Museumplatform Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Geen
DOELGROEP	Musea in Zuid-Holland
DOEL	Een netwerk vormen, kennis delen en het platform ondersteunen en uitbreiden
PRESTATIES	De organisatie van twee netwerkbijeenkomsten en meedenken via de redactie van <i>Museumpeil</i> over onderwerpen die de doelgroep aangaan

25

C.2.4 Deelname externe netwerken

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Intern
DOELGROEP	De provincie Zuid-Holland en alle stakeholders via het Erfgoedhuis
DOEL	Het Erfgoedhuis positioneren in veelal nationale netwerken en daardoor zorgen dat de taken goed en mogelijk nóg beter worden uitgevoerd.

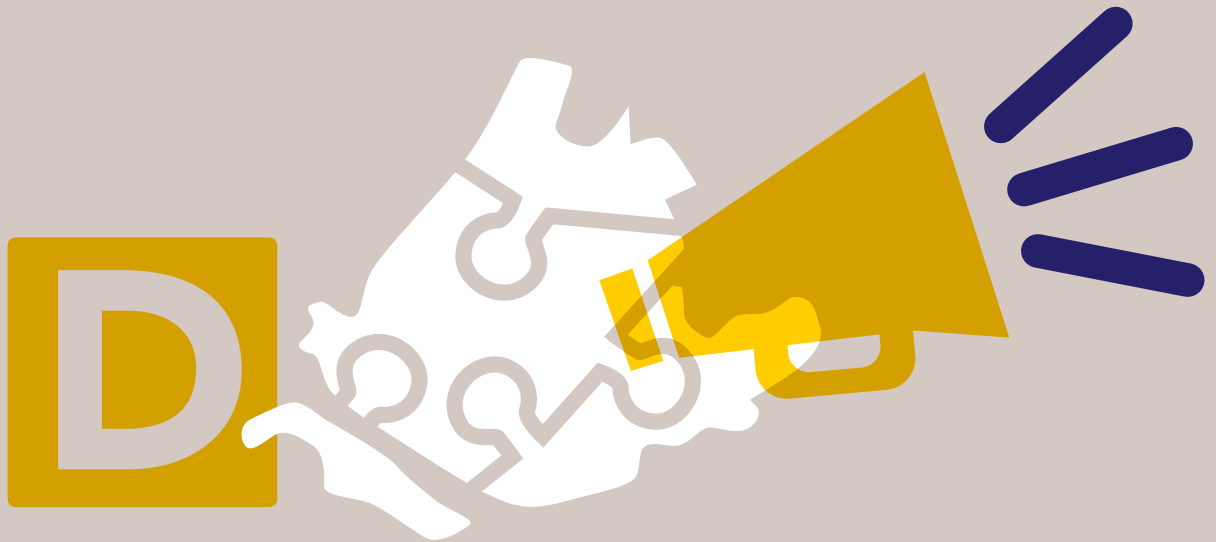

C.2.5 Netwerk Religieus Erfgoed

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeenten, religieuze koepelorganisaties, erfgoedorganisaties en andere betrokken partners
DOELGROEP	Geloofsgemeenschappen, eigenaren van gebedshuizen, gemeente-ambtenaren en andere doelgroepen die zich inzetten voor religieus erfgoed
DOEL	Het netwerk opbouwen en ervoor zorgen dat de netwerkpartners nog beter kennis uitwisselen, netwerken vormen en samenwerken
PRESTATIES	 A Opbouwen en versterken van het netwerk religieus erfgoed B Faciliteren van kennisuitwisseling en ontmoeting tussen netwerkpartners, bijvoorbeeld door een jaarlijkse netwerk-bijeenkomst

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
 Debat en reflectie	2.888	€ 90.000

Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed

27

D.1 COMMUNICATIE EN PR-WERKZAAMHEDEN

KARAKTERISTIEK	Karakteristiek Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Erfgoedsector en erfgoedliefhebbers
DOEL	- A Activiteiten en ontwikkelingen in het Zuid-Hollandse erfgoedveld in brede zin promoten - B De provincie Zuid-Holland en erfgoedprofessionals ondersteunen met effectieve communicatie en promotie rondom erfgoedbeleid, erfgoedactiviteiten en de erfgoedlijnen
PRESTATIES	- A De websites en digitale communicatiekanalen optimaliseren - B Publieksactiviteiten en –producten promoten die binnen de erfgoedlijnen worden ontwikkeld

SPECIFICATIE

Het Erfgoedhuis gaat in 2027 de systemen en communicatiekanalen verder optimaliseren. Daarnaast blijft het Erfgoedhuis zich inzetten om zowel de corporate als de publiekswebsite te verbeteren. Het gaat daarbij vooral om digitale toegankelijkheid, vindbaarheid en gebruikerservaring. Ook de factor AI nemen we hierin mee. Het

Erfgoedhuis pakt de promotie op van publieksactiviteiten en -producten die vanuit de erfgoedlijnen worden ontwikkeld. Daarbij stemmen we steeds af met de betrokken beleidsmedewerkers van de provincie.

D.2 ERFGOEDLIJNENONDERSTEUNING

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Betrokkenen bij de Erfgoedtafel en overige partijen
DOEL	Algemene ondersteuningswerkzaamheden bij de erfgoedlijnen
PRESTATIES	Erfgoedlijnenprojecten

SPECIFICATIE

Het Erfgoedhuis stelt projectplannen op voor zijn projecten. Op basis daarvan ontvangen we projectsubsidie. In 2027 bekijken we in afstemming met de provincie ook hoe we op het provinciehuis een bijeenkomst kunnen organiseren die de erfgoedlijnen overstijgt. We richten ons daarbij op kennisuitwisseling en ontmoeting tussen de verschillende erfgoedlijnen.

28

D.3 HET VERHAAL VAN ZUID-HOLLAND VERTELLEN

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Nader te bepalen
DOELGROEP	Een breed publiek met interesse in (lokale) geschiedenis
DOEL	De website geschiedenisvanzuidholland.nl bezoeken
PRESTATIES	Verhalen toevoegen om het platform te promoten en nieuwsbrieven versturen

SPECIFICATIE

We bouwen verder aan het platform *Geschiedenis van Zuid-Holland*. We gebruiken dat platform om de bredere doelstellingen van het Erfgoedhuis te ondersteunen en te versterken. Hierbij is ruimte voor nieuwe verhalen over de erfgoedlijnen, immaterieel erfgoed en ambachten, het koloniale verleden en andere lokale en regionale geschiedenissen. Daarnaast werken wij aan onderzoek en doorontwikkeling van het platform volgens de principes van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed (zie ook [B.1](#)). Daarbij besteden we specifieke aandacht aan het beter verbinden van verhalen, collecties en erfgoedgemeenschappen.

D.4 ARCHEOLOGISCHE KRONIEK ZUID-HOLLAND

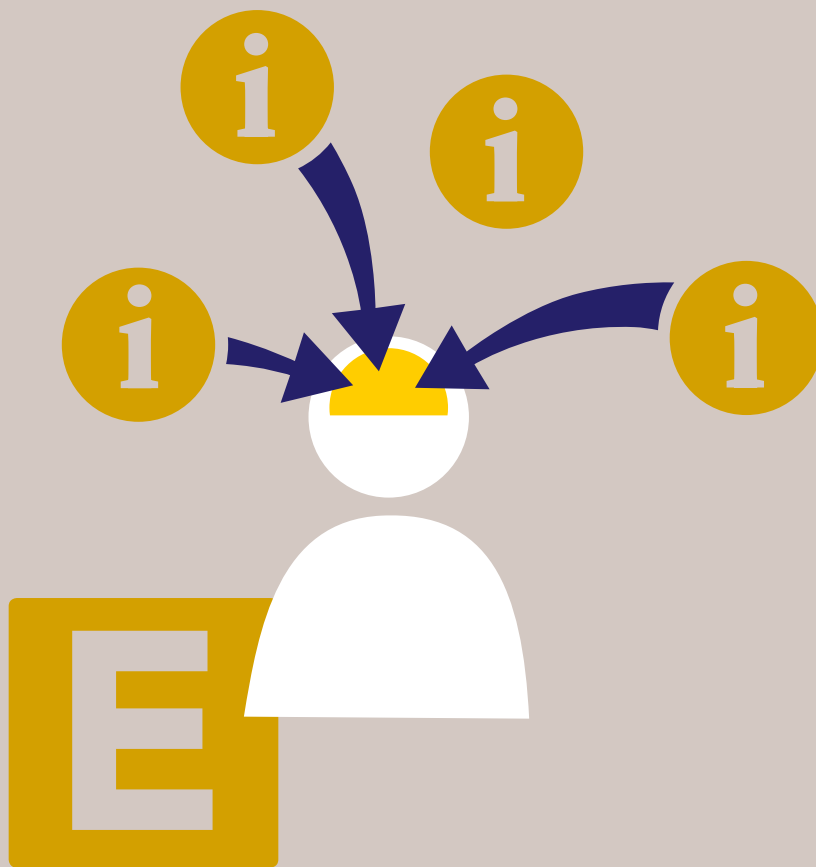
KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Inwoners en organisaties die betrokken zijn bij of belangstelling hebben voor archeologie en archeologisch erfgoed in Zuid-Holland
DOEL	De resultaten van archeologisch onderzoek uit 2026 toegankelijk maken en delen voor professionals, vrijwilligers en een breder publiek
PRESTATIES	De provinciale <i>Archeologische Kroniek</i> publiceren en bij een breed publiek aandacht genereren voor de verhalen uit de kroniek

SPECIFICATIE

Provincie Zuid-Holland wil een bredere doelgroep bereiken met de *Archeologische Kroniek*. In 2027 gaan we daarom in gesprek met het cluster archeologie van de provincie over hoe de *Kroniek* aantrekkelijker en toegankelijker kan worden voor verschillende doelgroepen, zonder afbreuk te doen aan de archeologische inhoudelijke kwaliteit. Daarbij kijken we zowel naar de inhoud, vorm en presentatie als naar de wijze van verspreiding. We vertalen verhalen uit de *Kroniek* daarnaast actief door naar publieksgerichte artikelen en berichten op [geschiedenisvanzuidholland.nl](https://www.geschiedenisvanzuidholland.nl), in lokale media en via sociale media.

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
D Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed	5.816	€ 90.000

Deskundigheidsbevordering

30

E.1 EXTRA ONDERSTEUNING VOOR ERFGOEDVRIJWILLIGERS

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Onderling met adviseurs en via een uitvraag onder het erfgoedveld in Zuid-Holland
DOELGROEP	Vrijwillige medewerkers (en soms betaalde krachten) die werken bij erfgoedinstellingen in Zuid-Holland
DOEL	Kennis en vaardigheden vergroten van erfgoedvrijwilligers en erfgoedorganisaties in Zuid-Holland en deze toekomstbestendiger maken
PRESTATIES	A Organiseren van acht fysieke en digitale cursussen voor erfgoedvrijwilligers en erfgoedorganisaties, aangevuld met aanbod via de Summerschool en maatwerk op aanvraag B Adviseren van erfgoedinstellingen die collecties beheren en publiek ontvangen C Kennis over actuele vraagstukken binnen het erfgoedveld ontwikkelen en delen. Het gaat dan om vraagstukken als publieksbereik, presentatievormen, inclusie, de Museumnorm en omgaan met impactvolle gebeurtenissen

- | **D** | De kennisbank OPEN beheren en doorontwikkelen en de teksten van erfgoedvrijwilliger.nl redigeren
- | **E** | Cursussen en bijeenkomsten organiseren over werken met, werven en behouden van vrijwilligers. Dit is inclusief het actualiseren van ondersteunende kennisproducten, zoals factsheets

E.2 ERFGOEDPARTICIPATIELOKET

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland, Stichting OPEN en Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
DOELGROEP	Erfgoedgemeenschappen, burgerinitiatieven en vrijwilligersgroepen
DOEL	De doelgroep handvatten bieden om actief te participeren
PRESTATIES	A Coaching aanbieden als daar vraag naar is en activiteiten op maat organiseren B Een bijeenkomst organiseren voor (vrijwillige) erfgoedorganisaties en burgerinitiatieven over een van de genoemde speerpunten

SPECIFICATIE

Met de extra middelen van provincie kunnen we deze activiteiten verder ontwikkelen en structureel borgen in onze provincie. Speerpunten voor het Erfgoedhuis voor de komende jaren zijn: burgerparticipatie en de Omgevingswet, en oral history. Voor thema's als toegankelijkheid en inclusiviteit wordt via een landelijke vakgroep afstemming gezocht met collega-erfgoedparticipatiecoaches. Tegelijkertijd blijven we via OPEN inzetten op aanvullende matching van het rijk.

31

E.3 ERFGOED VAN, VOOR EN DOOR IEDEREEN

KARAKTERISTIEK	Karakteristiek Project
AFSTEMMING	Stichting OPEN, Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), musea en taalscholen voor NT1 en NT2
DOELGROEP	Musea, erfgoedorganisaties, gemeenten en taalscholen
DOEL	Musea en erfgoedorganisaties helpen om een nieuwe maatschappelijke doelgroep te bereiken; taal en erfgoed verbinden
PRESTATIES	A Intervisie en reflectie op diversiteit en inclusie B Taallesen voor laaggeletterden organiseren in musea en erfgoedorganisaties

SPECIFICATIE

Samen met de andere erfgoedhuizen in het land geven we in een vervolg aan het project *Sprekend Erfgoed*. Daarbij besteden we extra aandacht aan musea en regio's in

Zuid-Holland die eerder niet deelnamen. We starten hiermee in 2027. We breiden het project uit, ontwikkelen het verder door en ondersteunen bestaande trajecten. Als het personeel dan wisselt kunnen de activiteiten toch doorgaan. Het project blijft zich richten op:

- doelgroepen die lessen Nederlands als eerste taal (NT1) volgen;
- doelgroepen die lessen Nederlands als tweede taal (NT2) volgen.

Daarbij besteden we aandacht aan structurele borging, zodat de lessen een vaste plek krijgen in het aanbod. Zo maken we erfgoed nog verder toegankelijk als plek voor taal, ontmoeting en participatie voor iedereen.

Elke zes weken wonen we een intervisiebijeenkomst met andere erfgoedhuizen in Nederland bij. Tijdens deze bijeenkomsten inspireren we elkaar, stellen we vragen en adviseren we elkaar over inclusief werken in de erfgoedsector. We werken daarbij ook samen met de Zuid-Hollandse afdelingen van het COA.

E.4 CURSUSSEN MOLENNETWERK

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Eigenaren/beheerders van historische molens, vrijwillig molenaars en vrijwilligers
DOEL	Vrijwilligers opleiden om publiek te ontvangen en rondleidingen op de molen te geven
PRESTATIES	Twee cursussen organiseren voor het molenveld

32

E.5 ERFGOEDEDUCATIE OP DE ERFGOEDLIJNEN

KARAKTERISTIEK	Karakteristiek Programma
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Onderwijs en erfgoedorganisaties
DOEL	Ervoor zorgen dat erfgoededucatief aanbod duurzaam beschikbaar is op de erfgoedlijnen
PRESTATIES	Ondersteuning van erfgoed- en onderwijspartijen met het ontwikkelen, onderhouden en uitvoeren van erfgoededucatie op de thema's van de erfgoedlijnen

SPECIFICATIE

In 2027 zet het Erfgoedhuis zich in om erfgoededucatie op de erfgoedlijnen verder te versterken. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan duurzame samenwerking tussen erfgoedorganisaties en het onderwijs.

Eerder werkte het Erfgoedhuis mee aan het project *Koloniale sporen* van Park Rusthoff. Naar aanleiding daarvan ontwikkelen we een educatief programma rond het koloniale verleden van de buitenplaats Kasteel Keukenhof. We werken daarbij samen met Erfgoed Leiden en Omstreken en Kasteel Keukenhof. Daarnaast verkennen we of een vergelijkbare aanpak mogelijk is bij Kasteel Duivenvoorde.

In 2026 hebben we binnen de erfgoedlijn Maritieme Industrie geïnventariseerd welk educatief aanbod er is over dit onderwerp. In 2027 bouwen we voort op deze inventarisatie door na te gaan welke behoefte aan ondersteuning de vijf boegbeelden hebben. Deze boegbeelden zijn het Nationaal Baggermuseum, het Maritiem museum, het Binnenvaartmuseum, de RDM Campus en Loods M. In 2027 brengen we verder de behoeften van onderwijsinstellingen in kaart. Ook ontwikkelen we een plan van aanpak om erfgoededucatie binnen de erfgoedlijn verder te versterken.

Ook het begeleiden van schoolgroepen blijft een belangrijk thema binnen verschillende erfgoedlijnen. Het Erfgoedhuis ondersteunt onder meer het lopende educatieproject van de erfgoedlijn Historisch Haringvliet. Ook zetten we de cursus *Van Rondleiden naar Begeleiden* in om erfgoedorganisaties te ondersteunen bij het ontvangen en begeleiden van schoolklassen.

E.6 OVERIGE ACTIVITEITEN ERFGOEDEDUCATIE

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Kunstgebouw
DOELGROEP	Erfgoedinstellingen, scholen, pedagogische academies voor het basisonderwijs (Pabo's), gemeenten
DOEL	Erfgoededucatie bevorderen
PRESTATIES	A De lessen van de IMC Weekendschool voortzetten B Het netwerk uitbreiden en de kwaliteit van het aanbod aan onderwijsvormen voor mbo & sbo in de provincie verbeteren (in samenwerking met Kunstgebouw) C Verschillende erfgoed- en onderwijsinstellingen opleiden en adviseren D Cultuursnack Burgerschap verder ontwikkelen E Het netwerk van structureel cultuureducatief aanbod inventariseren F Maatschappelijke Diensttijd (MDT)-maatschappelijke stage en jongeren

SPECIFICATIE

| **A** | Erfgoedhuis Zuid-Holland blijft samenwerken met stichting IMC Weekendschool. Op de weekendschool ontmoeten jongeren van 10 tot 14 jaar iedere zondag professionals die vertellen over hun vakgebied. Door deze lessen verruimen jongeren hun

maatschappelijke blikveld en ontdekken ze waar hun talenten en interesses liggen. Erfgoed heeft een plek in de vakken Archeologie, Nederlandkunde (erfgoed en burgerschap) en Architectuur (monumentenzorg, Monumentenwacht, herbestemming).

| E | In 2027 inventariseren we nog beter in welke regio's en gemeenten behoefte is aan een integraal erfgoed aanbod voor scholen, in de vorm van erfgoedleerlijnen. In welke regio's is het aanbod minimaal? Waar is de meeste behoefte aan nieuw materiaal? We hebben plannen om daarvoor nauwer aan te sluiten bij de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Ook willen we in verschillende regio's samen met Kunstgebouw optrekken.

| F | Jongeren kunnen hun maatschappelijke diensttijd bij erfgoedinstellingen verrichten. We hebben daarvoor in 2025 en 2026 samen met Erfgoed Gelderland een pilot uitgevoerd. Voor de pilot kregen we Faro-subsidie. Deze pilot leverde voldoende aanknopingspunten op om daarmee in 2027 een brug te slaan tussen:

- voortgezet onderwijs en mbo-opleidingen; en
- erfgoedinstellingen die voor korte tijd jongeren aan zich willen binden.

Daarbij richten we ons met name op kortdurende erfgoedevenementen, waarbij ook immaterieel erfgoed is betrokken.

E.7 BASISVOORZIENING ARCHEOLOGIE EN PUBLIEK ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Inwoners, (erfgoed)gemeenschappen, archeologievrijwilligers, archeologische verenigingen, metaaldetectoristen, archeologie-professionals, bibliotheken, gemeenteambtenaren en bezoekers van het Archeologiehuis
DOEL	We versterken de maatschappelijke betekenis van archeologie in Zuid-Holland door gemeenschappen, vrijwilligersorganisaties, metaaldetectoristen, professionals en organisaties uit andere maatschappelijke domeinen actief te betrekken en samenwerking tussen deze groepen te stimuleren. Daarbij baseren we ons op de principes van het Verdrag van Faro
PRESTATIES	Een toegankelijke en participatieve infrastructuur voor archeologie in Zuid-Holland
SPECIFICATIE	In 2027 zet Erfgoedhuis Zuid-Holland zich in voor een sterk netwerk van archeologische vrijwilligers, verenigingen, erfgoedorganisaties en gemeenten, zodat meer mensen kunnen deelnemen aan en kennismaken met archeologie in Zuid-Holland.

Vanuit deze basisvoorziening ondernemen we de volgende activiteiten:

- ondersteunen van bestaande initiatieven;
- ruimte bieden aan nieuwe vormen van participatie;
- versterken van de verbinding tussen archeologie, inwoners, erfgoedgemeenschappen en professionals.

Een belangrijk onderdeel hiervan is de voorzetting van het ArcheoLab Zuid-Holland, dat in 2026 gestart is. Het ArcheoLab is een laagdrempelige plek waar mensen elkaar ontmoeten, kennis delen en meedoen aan publieksactiviteiten rond archeologie. Daarbij proberen we inwoners actief te betrekken en nieuwe, jongere en meer diverse doelgroepen te bereiken. We blijven samenwerken met onder meer Bibliotheek Rijn en Venen, Stichting ArcheoHotspots en Chorus Archeologie. Het huidige onderzoek naar de Romeinse vicus van Alphen aan den Rijn loopt door tot het tweede kwartaal van 2027.

We vullen het ArcheoLab daarbij nadrukkelijk flexibel in: we ontwikkelen het op basis van de behoeften en initiatieven van deelnemers en partners. Hierbij kunnen we voortbouwen op bestaande onderzoeken, maar is er ook ruimte om nieuwe functies en samenwerkingen te verkennen, zoals een mogelijke rol van het ArcheoLab als archeologiedatawerkplaats.

35

Daarnaast ondersteunt het Erfgoedhuis de ontwikkeling van (mobiele) presentaties en tentoonstellingen die archeologische verhalen en vondsten zichtbaar maken voor een breed publiek. Hiervoor ontwikkelen we een mobiele en modulaire tentoonstellingsopzet die we eenvoudig op verschillende locaties kunnen inzetten. Partners binnen en buiten het archeologienetwerk krijgen behoeften als vitrines en een herkenbare huisstijl. Zo kunnen we wisseltentoonstellingen organiseren in het Archeologiehuis, maar ook op andere locaties in Zuid-Holland.

Het Erfgoedhuis blijft daarnaast een toegankelijk aanspreekpunt voor initiatieven, vragen en voorstellen vanuit inwoners, vrijwilligers en erfgoedgemeenschappen. Door flexibel in te spelen op kansen en behoeften uit het veld ontstaat ruimte voor nieuwe samenwerkingen, activiteiten en publieksinitiatieven.

E.8 PUBLIEKSONDERZOEK BIJ KLEINE EN MIDDELGROTE ERFGOEDINSTELLINGEN

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Kunstgebouw
DOELGROEP	Kleine en middelgrote erfgoedinstellingen

- DOEL** Beter inzicht krijgen in de publieksgroepen die naar middelgrote en kleine erfgoedinstellingen komen
- PRESTATIES**
- | A |** Goed publieksonderzoek uitvoeren bij middelgrote en kleine erfgoedinstellingen via de beproefde methode Museummonitor
 - | B |** Samenwerken met Cultureel Zuid-Holland in kaart via Kunstgebouw
 - | C |** Adviezen geven aan musea over het bereiken van hun doelgroepen
 - | D |** Een bijeenkomst organiseren waarin we de belangrijkste resultaten uit het onderzoek behandelen en de deelnemers instructies krijgen voor het interpreteren van hun eigen resultaten

SPECIFICATIE

Grote musea voeren regelmatig publieksonderzoek uit, maar de resultaten daarvan zijn weinig bruikbaar voor kleinere en middelgrote musea en erfgoedinstellingen die publiek ontvangen. Sinds de coronaperiode is er bovendien beperkt nieuw onderzoek uitgevoerd. Dit terwijl inzicht in bezoekers essentieel blijft om beleid te ontwikkelen, subsidies aan te vragen, de juiste doelgroepen te bereiken en aanbod en presentatie verder te ontwikkelen.

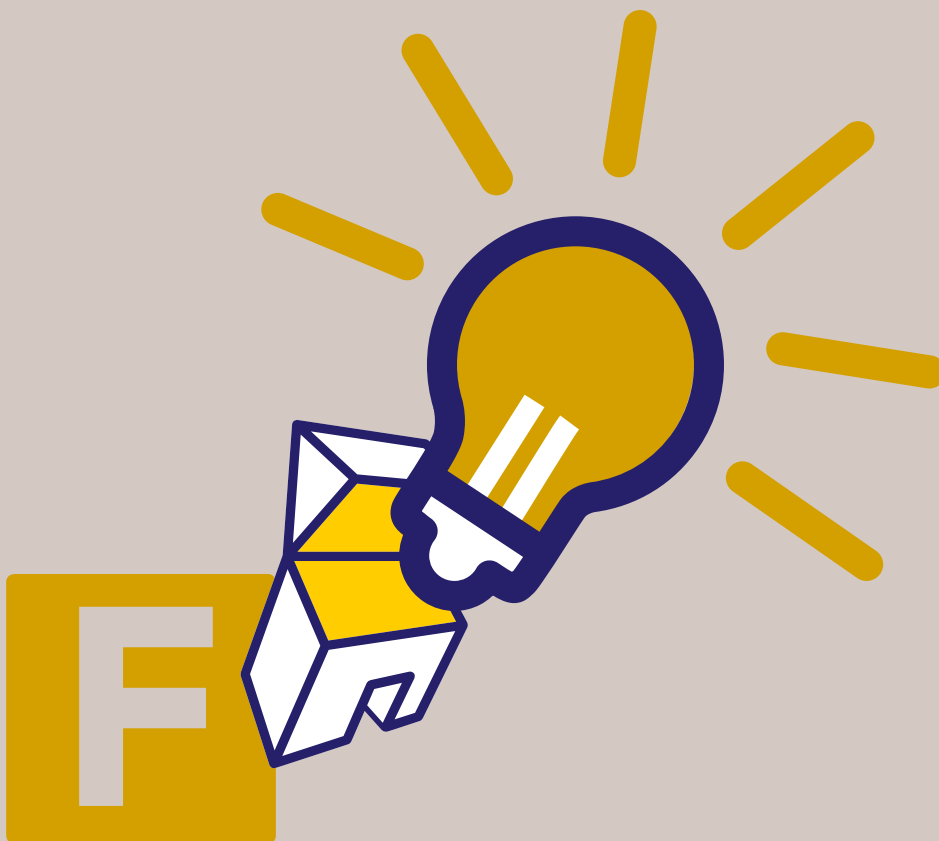
Veel instellingen binnen het Museumplatform beschikken over beperkte personele capaciteit en middelen, waardoor het zelfstandig uitvoeren van publieksonderzoek vaak lastig is. Het Erfgoedhuis ondersteunt deze instellingen daarom met een gezamenlijk en gecoördineerd publieksonderzoek. Hierdoor krijgen deelnemende instellingen beter inzicht in hun bezoekers, hun maatschappelijke impact en de wijze waarop zij hun aanbod, werkwijze, doelgroepenbeleid en collectiepresentatie verder kunnen ontwikkelen. Hierbij werken we samen met Kunstgebouw.

In het onderzoek leggen we de resultaten naast de gegevens uit *Cultureel Zuid-Holland in kaart*. Door de uitkomsten van deelnemende instellingen met elkaar te vergelijken ontstaat bovendien een breder en realistischer beeld van publieksbereik en bezoekersprofielen binnen de sector.

We gaan verder met de activiteiten die we in 2025 en 2026 zijn gestart. Door het onderzoek over een langere periode uit te voeren krijgen deelnemende instellingen niet alleen inzicht in hun publiek, maar ook in de effecten van de maatregelen en keuzes die zij op basis van eerdere onderzoeksresultaten hebben genomen.

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
E Deskundigheidsbevordering	4.365	€ 78.000

Innovatiebudget

37

F.1 VERSTERKING LANDELIJKE ONDERSTEUNINGS- STRUCTUUR CULTUUR- EN ERFGOEDBEOEFENING (VLIAK)

KARAKTERISTIEK Innovatie

AFSTEMMING	Kunstgebouw, provinciale ondersteuningsinstellingen, gemeenten en relevante partners
DOELGROEP	Erfgoedbeoefenaars, erfgoedgemeenschappen, erfgoedvrijwilligers, cultuurverbinders en gemeenten
DOEL	De ondersteuningsinfrastructuur voor cultuur- en erfgoedbeoefening in Zuid-Holland versterken door kennis te delen, samen te werken en netwerken te vormen
PRESTATIES	Bijdrage door een sterk, lerend en samenhangend netwerk voor cultuur- en erfgoedbeoefening in Zuid-Holland te ondersteunen

SPECIFICATIE

Het Erfgoedhuis is via Kunstgebouw betrokken bij de Versterking Landelijke Infrastructuur Amateurkunst (VLIAK). In 2026 ondersteunde het Erfgoedhuis dit initiatief

door onder andere mee te denken met onderzoek. In 2027 bouwen we hierop voort door het Kunstgebouw te ondersteunen bij de verdere uitwerking en uitvoering van het programma.

F.2 KWARTIERMAKER BREDE WELVAART

KARAKTERISTIEK	Innovatie
Afstemming	Kunstgebouw, provincie Zuid-Holland,
Doelgroep	Gemeenten, erfgoedgemeenschappen, erfgoedvrijwilligers, cultuurbeoefenaars, maatschappelijke organisaties en beleidsmakers
Doel	Brede welvaart verkennen en ontwikkelen als denk- en doekader binnen het Erfgoedhuis en het Zuid-Hollandse erfgoedveld. Daarmee de verbinding tussen erfgoed, cultuurbeoefening en maatschappelijke opgaven versterken
Prestaties	 A Een kwartiermaker brede welvaart aanstellen B Een verkenning uitvoeren naar kansen en toepassingsmogelijkheden C Een aanpak ontwikkelen voor verdere verankering binnen het Erfgoedhuis en het erfgoedveld

SPECIFICATIE

Erfgoed levert een belangrijke bijdrage aan de brede welvaart en het welzijn van inwoners van Zuid-Holland. Brede welvaart gaat over de kwaliteit van leven van mensen, nu en in de toekomst. Daarbij gaat het niet alleen om financiële welvaart, maar ook om thema's als gezondheid, leefomgeving, sociale cohesie, veiligheid, persoonlijke ontwikkeling en welzijn. Ook cultuur en erfgoed maken hier onderdeel van uit.

We willen verkennen hoe brede welvaart kan dienen als denk- en doekader om de maatschappelijke waarde van erfgoed en cultuur beter zichtbaar te maken en te benutten. Daarbij richten we ons op de verbinding tussen erfgoed, cultuurbeoefening en maatschappelijke, ruimtelijke en sociale opgaven. Ook stimuleren we samenwerking tussen verschillende domeinen. Tot slot onderzoeken we hoe deze manier van denken en werken duurzaam kan worden verankerd binnen onze activiteiten en programma's.

Onze samenwerking met Kunstgebouw is hierbij belangrijk. Erfgoed en cultuur dragen beide bij aan aspecten van brede welvaart, zoals leefbaarheid, ontmoeting, identiteit, betrokkenheid en persoonlijke ontwikkeling. Samen onderzoeken we hoe we gemeenten, gemeenschappen en andere partners kunnen ondersteunen om deze verbindingen sterker te maken en beter te benutten.

Om brede welvaart als denk- en doekader binnen het Erfgoedhuis en het Zuid-Hollandse erfgoedveld verder te verkennen en ontwikkelen, stellen we een kwartiermaker aan. Deze

persoon onderzoekt wat brede welvaart betekent voor erfgoed- en cultuurbeoefening, brengt relevante partners en initiatieven samen en ontwikkelt een aanpak voor verdere toepassing in de praktijk. Daarnaast signaleert de kwartiermaker kansen voor samenwerking en pilots en werkt deze aan de duurzame verankering van brede welvaart in onze werkwijze en activiteiten.

F.3 ERVENCONSULENT

AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland en Stichting Zuid-Hollands Landschap
DOELGROEP	Eigenaren agrarisch erfgoed en gemeenten
DOEL	De cultuurhistorische kwaliteit van het landelijk gebied behouden
PRESTATIES	Eigenaren agrarisch erfgoed adviseren en ondersteunen via het digitaal ervenloket en de ervenconsulent

SPECIFICATIE

Historische boerderijen en hun erven lopen risico's doordat de agrarische sector verandert en er meer druk komt op het landelijk gebied. Tegelijk ontstaan er kansen om deze boerderijen (opnieuw) te ontwikkelen en te behouden. Daarom hebben Erfgoedhuis Zuid-Holland en het Zuid-Hollands Landschap samen een tweejarige pilot voor een provinciale ervenconsulent gestart. De ervenconsulent biedt onafhankelijke expertise bij onder meer herbestemming en herinrichting van boerenerven. De consulent ondersteunt daarbij zowel gemeenten als particuliere eigenaren. Deze ondersteuning is beschikbaar voor elk soort boerenerf, monumentaal of niet.

Het Erfgoedhuis is als initiatiefnemer penvoerder en projectleider; ook beheert het Erfgoedhuis het digitaal ervenloket. Daarbij beoordelen we de binnenkomende vragen op grootte. Vragen met onder een uur uitzoektijd behandelen we kosteloos. Complexere vragen zetten we door naar de ervenconsulent, die bij het Zuid-Hollands Landschap werkt. We blijven bij complexe vragen wel betrokken bij het proces, zodat we ervan kunnen leren.

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
F Innovatieruimte	882	€ 3.730

Monumentenwacht

40

Onze afdeling Monumentenwacht bestaat al ruim vijftig jaar. Onze filosofie is dat planmatig en regelmatig onderhoud de beste manier is om de onderhoudsstaat van een monument op niveau te houden en te verbeteren. Onze tien Zuid-Hollandse inspecteurs zorgen ervoor dat (rijks)monumenten in de provincie Zuid-Holland fysiek in stand blijven. Zij inspecteren en rapporteren over de onderhoudsstaat van het monument en geven de eigenaar onderhoudsadvies. Zij doen dit voor zo'n 4.000 monumenten, van kerken tot molens, van droogdok en buitenplaatsen tot particuliere woningen.

Daarnaast begeleidt de Monumentenwacht bij restauraties en renovaties en adviseert ze over subsidie- en financieringsmogelijkheden, verduurzaming en meerjarenonderhoud, onder meer voor verenigingen van eigenaren en het Bisdom Rotterdam.

Speciaal voor eigenaren van monumenten heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een ontzorgingsprogramma opgezet rondom Erfgoed en Duurzaamheid. De dienst wil daarmee stimuleren dat eigenaren hun monumenten zo optimaal mogelijk verduurzamen. Monumentenwacht Nederland, waarbij Monumentenwacht Zuid-Holland is aangesloten, is één van de opdrachtnemers.

Monumentenwacht Zuid-Holland ontvangt voor een deel van haar werkzaamheden een exploitatiesubsidie van de provincie Zuid-Holland.

Exploitatiesubsidie Monumentenwacht Zuid-Holland

€ 165.445 *

* Aangepast aan de indexatie van de Provincie Zuid-Holland voor 2027.

Bijlage 1: Begroting 2027

Erfgoedhuis Zuid-Holland

bedragen in EUR	2027 begroting	2026 begroting	2025 realisatie
BATEN			
Exploitatiebijdragen	3.085.418	2.391.917	2.347.318
Opbrengsten Monumentenwacht	1.120.000	1.139.000	1.083.684
Opbrengsten activiteiten	539.280	500.000	564.720
Totaal BATEN	4.744.698	4.030.917	3.995.722
LASTEN			
Huisvesting	179.000	170.000	143.965
Personeel	3.418.000	2.900.000	2.811.199
Bedrijfslasten	256.918	249.917	235.059
Afschrijvingen	11.635	6.000	2.831
Activiteiten Monumentenwacht	200.000	170.000	179.409
Activiteiten Erfgoedhuis	762.145	575.000	544.093
Totaal LASTEN	4.827.698	4.070.917	3.916.556
SALDO uit gewone bedrijfsvoering	- 83.000	- 40.000	79.166
Rentebaten en rentelasten	40.000	40.000	35.937
RESULTAAT	- 43.000	0	115.103

TOELICHTING OP DE BEGROTING

De boekjaarsubsidie 2026 is door de Provincie Zuid-Holland voor 2027 met 3,7 % geïndexeerd. Daarnaast ontvangen wij 550.000 euro meer structurele subsidie ter ondersteuning van de provinciale ambities zoals omschreven in het *Beleidsperspectief erfgoed en cultuur* (2025). In het kader van het rijksprogramma *Erfgoed & Overheid* ontvangt ons Steunpunt via de provincie ook eenmalig 50.000 euro. In totaal wordt de subsidietoekenning voor 2027 daarmee 3.085.418 euro. Dankzij de extra subsidie wordt het team uitgebreid. Dit heeft gevolgen voor zowel de salariskosten als de activiteitenlasten. Het voorziene resultaat van -43.000 euro wordt opgevangen uit de bestemmingsreserve PZH.

ERFGOEDHUIS
ZUID • HOLLAND